

A MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTERIUM
DIAFILM-SOROZATA

FOGALMAZÁS
VIII.

Kiadja:
MAGYAR DIAFILMGYÁRTÓ VÁLLALAT
BUDAPEST, 1966

Etalon

A GABONASZEM ÚTJA

1. kép: Traktorral vontatott ekesor az őszi szántást végzi. Jobboldalt a felszántott föld és az ekeszántotta barázdák.
2. kép: Munkában a vetőgép a felszántott földön. A traktorral vontatott vetőgépen a kezelő áll. A gép felfordított boronát is vontat, amely az elvetett magokat földdel takarja be. Háttérben erdő.
3. kép: Kalászbárázba szökken a sárga búzatáblát ringat a szél. Háttérben a Balaton és a Badacsonyi-hegyvidék.
4. kép: Arató-cséplőgép aratja a megérett, aranyló búzát. A kombájn csövéből teherautóba ömlik a gabona. A kép bal oldalán gyümölcsös, a messziségben dombos táj.
5. kép: Traktorral vontatott kocsikon szállítják a zsákokba rakott búzát.
6. kép: Magtár. A kenyeret adó sok zsák búza megtölti a hatalmas csarnokot.

A 4. osztályos fogalmazástanításban az egymás után következő eseményeknek időrendben való elmondására alkalmas ez a hat színes kép.

Amikor az elbeszélő fogalmazásoknál a hármas tagolással és a vázlatkészítéssel már megismerkedtek a tanulók, akkor térünk rá az egymás után következő események időrendben való elmondására.

Ennek a hat képnek eseménye időben nem következik szorosán egymás után, épp ezért alkalmas a tanulók számára annak érzékeltetésére, hogy ősztől nyár közepéig, amíg az elvetett búzából újra bő termés lesz, a folyamatban oksági összefüggés van és, ha nagy távlatban is, az egymás után következő események láncolatából alakul ki a törvényszerűség.

Ősszel a termelőszövetkezetben tett kirándulás és a környezetismeretórán tanultak alapján már tud a negyedikes tanuló arról, hogy mi minden történik az elvetett gabonaszemmel. Ez a hat kép feleleveníti, rögzíti és egyben tudatosítja, hogy mennyi munka szükséges ahhoz, hogy

a búza a malomba kerülhessen.

A képsort a tanultak visszaidézése, elmondása után lehet egyfolytában levetíteni. Ujbóli vetítésnél minden egyes képről mondatokat alkothatnak a tanulók, kiemelve a többféle változattól a legügyesebbet. Így kerekedik ki a fogalmazás, amelyet szóban vagy írásban rögzíthetnek.

A második képet önállóan akkor is levetíthetjük, amikor fogalmazásórán az egy időben, egy helyen történő események elbeszélését tanítjuk. Három esemény látható a képen: a traktoros vezeti a traktort, a pallón álló férfi kezeli a vetőgépet és a borona pedig földdel takarja be az elvetett magot.

Az első négy kép környezetismeretórán is felhasználható, annak ellenére, hogy a TV-adásban a tanulók látnak hasonló felvételeket, de ezek a diapozitívek színesek s különösen városi gyermekeknél az új fogalmak megerősítésére igen alkalmasak.

Dr. Udvarhelyi Gyuláné

1. kép: Modern, nagy ablakú tehenistállóban tehenek állnak sorban. Fehér köpenyes tehenész igazítja a fejőgépet a tehen tőgyére, mellette egy tejeskanna is látható.
2. kép: A tejszállító vonatról csövön keresztül folyik a tej a fehér tankautóba.
3. kép: A tejüzem belsejében két asszony áll a palackozó gép mellett. Jobb oldalon az üres üvegek sora, bal oldalon már a fehér literes üvegek a légmentesen záró alumínium kupakkal.
4. kép: Munkában a vajcsomagoló gép. A gép mellett fehérbe öltözött, fejkendő leány igazgatja a 10 dkg-os vajcsomagokat.
5. kép: Teherautóval szállítják a palackozott tejet a tej- és tejtermékeket árusító üzletbe. A bolt előtt már a lerakott rekeszek sorakoznak.
6. kép: A tejbolt előtt áll két gyermek: egy úttörőruhába öltözött fiúcska és egy

kisebb leányka. Mindkettő kezében tejesüveg, és boldog mosollyal szívják a tejet, amely: "élet, erő, egészség!".

- . -

Negyedik osztályban, fogalmazásórán az egymás után következő események elbeszélésénél használható fel a hat színes kép.

Amikor a tanulók már több egymás után következő eseményt elbeszéltek, akkor kerülhet sor ennek - a tej útjával kapcsolatos hat képnek - a levetítésére. Minthogy a leghelyesebb a tanulók közvetlen tapasztalataiból merítve feleleveníteni egy eseményt, kiindulhatunk az utolsó képből, amelyen a két gyermek jóízűen issza a tejet. A képet nézve feltesszük a kérdést: hogyan került a tej a gyermekekhez? A tanulók spontán beszámolóit után levetítjük a képeket egyenként, hogy rögtön mondatokat alkossanak, ügyelve arra, hogy a lényegét szövegezzék meg találó kifejezésekkel. Vázlat alapján azután szóban vagy írásban elbeszélik a tej útját.

Környezetismeretórán is levetíthető egy-két

kép, amikor a szarvasmarháról tanulunk. Falusi gyermekek számára azok a képek érdekesek, amelyek a tejüzem belsejét és a tej üzletbe való szállítását mutatják, városi tanulóknak pedig azok, amelyek a fejőgépet és a tej higiénikus szállítását hozzák közel, teszik valóságosává.

Amikor pedig olvasásórán "A tej: élet, erő, egészség!" c. olvasmányt tárgyaljuk, a géppel való fejtés, a tejüzemi munka és a tejszállítás illusztrálására minden szónál többet érnek ezek a színes képek.

Az utolsó kép, a melléknevek gyűjtésére a harmadik osztályban igen alkalmas és tanulságos is egyben, a tejtáplálék fontossága miatt.

A harmadikos olvasókönyvben "A szövetkezet udvarán" c. olvasmányban is szerepel a fejőgép, amikor "Suhajda István éppen bekapcsolta a gépet". Az első kép épp ezt a mozzanatot örökíti meg és így hasznosítható ebben az osztályban is.

Dr. Udvarhelyi Gyuláné

LENÉZTEM A GELLÉRTHEGYRŐL

1. kép: Budapest látképe a Gellérthegyről.
/"Felejthetetlen látvány... A Duna széles, ezüstös csikja szeli ketté a tájat. Egyik felét, Budát félkörben koszorúzzák az erdős hegyek... Pest sikságon épült. Kevesebb a zöld, több a ház, a gyár."/
2. kép: A folyó mentén egy forgalmasabb útkereszteződést látunk. A folyón vízi-busz, hajó, a parton járművek, emberek. /"A folyó vizén, a partokon, a hidakon, az utcákon mindenütt nagy a forgalom."/
3. kép: Az Országház épülete. /"Kőcsipkés tornyai, hatalmas kupolája büszkén emelkednek a város fölé, itt tanácskoznak a képviselők az ország ügyeiről."/
4. kép: Az új József Attila lakótelep egy részlete.

5. kép: Látkép a budai oldalról. /Lágymányosi lakótelep, Petőfi-híd./ ..."Milyen gyönyörű ez a mi Budapestünk!"

- . -

A képsorozat a pesti gyermekek számára sokszor megfigyelt tájat mutat be. Ez a táj azonban a vidékiek részére is jól ismert; "A mi Budapestünk" c. olvasmányból. A képsor megfigyelésekkel, illetve olvasottakkal kiegészítve alkalmas arra, hogy a negyedik osztályos tanulók a táj leírását elkészítsék - a közelebbi pontoktól a távolabbi tájak felé haladva. A feladat megoldását a tankönyv feladatai hasznosan elősegítik: "2. Budapesti gyerekek! Mit mutatnátok meg a fővárosba látogatóba érkezett pajtásoknak? 3. Ti, akik még nem ismeritek Budapestet, mit szeretnétek ott meg nézni? Mondjátok el!" /Olvasókönyv 4. oszt. 115. old./

A képsor felhasználása tehát a jelzett olvasmány feldolgozása után történhet, még pedig az 1. képet a fogalmazás bevezetéséhez

és végül - a filmet visszapergetve - a befejezéshez is vetítve. Az olvasmány is így zárul:
"Mennyi látnivaló! Milyen gyönyörű ez a mi Budapestünk!"

Dr. Soós Istvánné

Diafilm hny.

Fk.: Keresztes Mihályné